

In memoriam Fred Moussault (1929-2002)

Theo Peeters

Op 13 november 2002 overleed Frédérik Stefan Alex Moussault, na een zwaar ziekbed, aan alvleesklierkanker.

Tijdens de kerkdienst en in het crematorium waren op verzoek van Fred veel zang, muziek en ... geen bloemen. Zijn foto met een mooi boeket witte bloemen prijkte voor in de kerk. Op de doodskest lag de Tau, het kruis van de volgelingen van Franciscus, een Sint Jacobsschelp als symbool voor ook deze pelgrimage en een witte bloem. Licht in de vorm van kaarsen, in de gesproken teksten en in de gezongen liederen was duidelijk aanwezig. Een overzicht van Fred's leven gelezen door een neef, een gedicht van de zus van zijn levensgezel Mientje en de zeer persoonlijke woorden van de priester gaven blijk van verbondenheid. De 18^e november, de dag dat Fred de hemel ingeprezen werd, was geen afscheid maar een viering van nieuw leven, compleet met beschuit met muisjes.

Fred was een gelovig mens en bleef heel zijn leven trouw aan zijn kerk. Hij genoot zijn opleiding tot priester in Sint-Michielsgestel, Helmond en Udenhout. Op 5 augustus 1957 was hij te Udenhout priester gewijd. Van 1960 tot 1975 was hij als pater Emmanuel werkzaam in de missie van Tanzania. Op 30 november 1977 trouwde hij met Mien van der Velden die in Congo had gewerkt. Met hart en ziel leefde hij op afstand mee met zijn geliefde Orde, de Paters Capucijnen, waaraan hij 27 jaar van zijn beste krachten had gegeven.

Hij kon makkelijk geven. Hechtte zich niet snel aan iets. En het leek alsof hij om de paar jaar een nieuwe uitdaging nodig had. Met zijn bijen- en wespenhobby was hij al in 1996 gestopt. Zijn collectie heeft hij verkocht aan het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie te Leiden, waar ze erg blij waren met de mooi geprepareerde dieren voor in de overzichtscollectie van het infocentrum van het nieuwe Naturalis.

In 1997 verhuisden Fred en Mien naar Den Bosch, waar hij was geboren en zijn familie woonde. Ik ben hen daarna vrijwel geheel uit het oog verloren. Een- of tweemaal heb ik hen daar nog opgezocht toen Fred me een deel van zijn insectenboeken schonk. Enkele boeken en vele zelf ingebonden kopieën van artikelen over bijen en wespen had hij me al eerder geschonken met het verzoek ze door te geven aan beginnende collega's. Boekbinden was een hobby die hij uit zijn capucijnentijd had meegekregen en graag beoefende. Ook schrijven kon hij gemakkelijk. Over bijen en wespen heeft hij niet zoveel geschreven (zie bibliografie hieronder) maar van zijn reizen maakte hij samen met Mien uitgebreide verslagen in boekvorm. Fred maakte zelf de parochieboekjes en de website van de Emmausparochie in Den Bosch, waar hij ook computerles gaf aan ouderen. Want de computer had het gewonnen van de angeldragers!

Ik kwam met Fred in contact eind jaren 1980 via mijn vrijwilligerswerk bij informatiecentrum De Bolster aan het Natuurmuseum Brabant. Ik had toen net mijn eerste angeldragers verzameld. Hij nodigde me uit eens naar zijn collectie te komen kijken. Fred woonde samen

met Mien in de Redemptoristenstraat te Tilburg waar ik hen enkele malen heb bezocht. Zijn collectie was niet zo groot maar zag er indrukwekkend uit. Enerzijds doordat hij grote en kleurrijke angeldragers uit landen als Canada, Australië, Tanzania en Indonesië had staan, anderzijds omdat de dieren stuk voor stuk prachtig geprepareerd waren. De prepareerkunst heeft Fred wellicht van priester Knippenberg en van medecapucijn pater Benno af kunnen kijken. Hij werkte ook op dezelfde manier als Benno met nummerkaartjes onder de dieren en systeemkaarten met alle vangdata erop. Later heeft hij gelukkig zijn gehele collectie nog van goede etiketten met de bijbehorende gegevens voorzien.

In de beginperiode was hij een soort leermeester voor me en we gingen regelmatig samen op stap. Samen naar het Rijk van Nijmegen om de nestplaats van *Andrena ferox* te bekijken. Samen met de fiets naar het spoorwegemplacement van Baarle Nassau over het 'Bels Lijntje'. We fietsten langs de rieten daken van de Faizanterie te Ulvenhout en het Ooijevaarsnest van Brabants Landschap op Nieuwkerk, naar De Brand en de Drunense Duinen. Ik herinner me nog goed dat we samen het capucijnenmuseum in Den Bosch heb bezocht en het dossier van Benno hebben ingezien. In 1989 bezochten we samen het zomerkamp van de NEV te Haamstede. Het was mijn eerste zomerkamp maar Fred had al enige ervaring uit vroegere jaren. Hij was lid van 1980-1983 en van 1988 tot en met 1996. In de insectenwerkgroep van de KNNV-afdeling Tilburg draaide hij volop mee met het malaisevalproject in De Brand in 1990 en 1991. Van 1995-1998 was hij lid van de KNNV-afdeling Tilburg.

In de zomer vertoefden Fred en Mien in hun stacaravan op camping Het Zand bij Alphen. Deze camping ligt in een van de vele Brabantse naaldbossen met hier en daar een stukje hei en stuifzand. Hij liet me daar een van zijn vangstmethoden zien, namelijk het instrijken van de binnenkant van het raam van de stacaravan met een stift om insecten te doden. Elke avond kon hij de binnengevlogen dieren dan op de vensterbank oprapen en prepareren of invriezen om ze op een later tijdstip te verwerken. Ook maakte Fred destijds diverse nesthulpkastjes die hij hier en daar ophing om bijen en wespen te inventariseren. Korte tijd heeft Fred zich toen tevens toegelegd op macrofotografie van bijen en wespen.

Fred was een liefhebber van reizen en fietsen. Tenminste eenmaal per jaar plande hij met Mien een verre reis, om te leren en te genieten van andere culturen en naturen. Eigenlijk was hij voortdurend op pelgrimstocht. Zijn laatste tocht was naar de hemel. Licht, nieuw leven, vreugde heb ik gevoeld met tranen dichtbij en een brok in mijn keel.

Bibliografie (alleen natuur)

- Emmanuel, Fr., 1956. Postzegels hebben ons iets te zeggen. - *De Zwerver* 16: 92-95.
Emmanuel, Fr., 1957. Een observatiekast. - *De Zwerver* 17: 54-57 en 72-74.
Emmanuel, P., 1958. Mensen in de Drunense duinen. - *De Zwerver* 18: 109-111.
Moussault, F., 1990. Bijen vragen om hulp. - *Oude Leij* 12: 15-18.
Felton, J.C., V. Lefeber, F. Moussault, H. Nieuwenhuysen, T. Peeters & J. de Rond, 1990. Aculeata - angeldragers. In: Verslag van de 144e zomervergadering van de NEV te Haamstede. - *Entomologische Berichten* 50: xi-xiv.
Moussault, F.S.A., 1996. Sphecidae (Graafwespen); Vespidae (Plooiwleugelwespen): 115-118. In: J.W.A. van Zijl et al., Brand-stof. Een inventarisatie van de entomofauna van het natuurreservaat 'De Brand' in 1990. - Tilburg, Insectenwerkgroep KNNV-afdeling Tilburg.
Moussault, F., 1997. Het ingieten van insecten in kunsthars. - *Bzzz* 5: 15-16.